

Educació i Gènere

Codi: 105791
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503878 Estudis Socioculturals de Gènere	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Maria Montserrat Rifà Valls
Correu electrònic: Montserrat.Rifa@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Mireia Foradada Villar

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit per a aquesta assignatura.

Objectius

Aquesta assignatura es proposa repassar les principals teories de l'educació per comprendre els significats que se li ha atribuït, i des de quina perspectiva s'aborden les posicions educatives per raons de gènere, entre d'altres interseccions.

Competències

- Assessorar en processos d'acció socioeducativa per fomentar la participació ciutadana en qüestions d'igualtat.
- Expressar-se correctament i de manera no sexista ni homofòbica tant oralment com per escrit.
- Interpretar i interrelacionar les bases conceptuals de les teories feministes.
- Proposar accions correctives de les violències que desencadenen els tipus i graus de discriminació per raó de sexe, gènere i orientació sexual.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Identificar els diferents models socioeducatius en la història i la seva contribució a la generació, reproducció o superació de desigualtats.
2. Identificar les incoherències presents en la pràctica educativa, social i professional, entre els discursos teòrics sobre igualtat de gènere i els fets quotidians.
3. Incorporar els conceptes de les perspectives postcoloniales, feministes i interseccionals per a l'anàlisi de les diferents realitats socioeducatives.
4. Proposar activitats que contribueixen a prendre consciència de les conseqüències d'una socialització diferenciada segons el sexe de les persones.
5. Proposar pràctiques de coeducació des de la diversitat de gènere.
6. Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
7. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
8. Utilitzar recursos i alternatives no sexistes en espais de treball, educació i convivència.

Continguts

1. Perspectives postcoloniales, decoloniales, descoloniales, feministes i interseccionals en educació .

Anàlisi de situacions i posicions educatives a través d'estudis de casos.

2. Teories de l'educació amb perspectiva de gènere.

Pensar l'educació a través de les autores/autors per crear un diàleg i compartir les interpretacions en gran grup.

3. Construcció del gènere i expressió de les identitats en educació.

Reflexions i debats sobre les identitats i sabers en l'educació a partir de les biografies, relats i experiències educatives des d'una lectura de gènere.

4. De la segregació a la coeducació, i a la pedagogia queer.

Anàlisi dels estereotips, prejudicis i el sexisme en contextos socioeducatius per a construir relacions pedagògiques transformadores i ús de metodologies decoloniales.

Metodologia

Les sessions d'aquesta assignatura seran principalment teòriques i per tant, requeriran d'un treball autònom basat en realitzar les lectures proposades per poder situar-nos en els contextos històrics i les teories de l'educació sota una perspectiva de gènere. La selecció dels textos i les lectures aniran acompanyades de diferents activitats a l'aula amb la finalitat de crear reflexions i diàlegs conjunts.

- Classes expositives per part del professorat sobre els continguts bàsics del temari.

- Treballs en grup:

- Presentacions orals dels treballs per part de l'estudiantat.
- Projecte d'acció socioeducativa vinculada al treball final.

- Lectures i reflexions dels textos recomanats.

- Treball individual:

- Prova escrita-estudi de cas
- Treball final sobre els continguts de l'assignatura.
- Tutories i seguiment d'activitats en relació a la realització del projecte final.

En cas de no poder garantir la presencialitat per motius de salut relacionades amb el COVID-19, s'adaptaran les sessions a la docència virtual de la següent manera:

- Classes expositives per part del professorat sobre els continguts bàsics del temari a través del diversos sistemes telemàtics que ofereix la universitat.

- Treballs en grup:

- Presentacions orals dels treballs per part de l'estudiantat de forma telemàtica.
- Projecte d'acció socioeducativa vinculada al treball final, fent la presentació a través de les plataformes digitals.

- Lectures i reflexions dels textos recomanats.

- Treball individual (Entrega de tasca mitjançant el campus virtual):

- Prova escrita-estudi de cas
- Treball final sobre els continguts de l'assignatura.
- Tutories (vídeoconferència) de seguiment en relació a la realització del projecte final sobre les propostes metodològiques.

Així doncs, en cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitats en grup a l'aula i exposicions per part de l'estudiantat	20	0,8	1, 2, 3
Sessions en gran grup	30	1,2	1, 2, 3
Tipus: Supervisades			
Tutories i seguiment d'activitats	35	1,4	2, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball individual sobre les activitats proposades: lectures, preparació d'exposicions i materials proposats, etc.	65	2,6	1, 2, 3, 4, 5, 8

Avaluació

Les activitats d'avaluació abans especificades s'avaluaran al llarg del semestre acadèmic. Les activitats es concreten en:

- Avaluació de la dimensió sistèmica individualment (10%) i grupal (15%). Individualment, es realitzarà una activitat en què l'estudiantat haurà de situar un relat autobiogràfic en els contextos històrics i les teories de l'educació amb perspectiva de gènere. Grupalment, l'estudiantat realitzarà exposicions posant en diàleg diversos pensadors i pensadores sobre les teories de l'educació amb els feminismes.
- Avaluació de la dimensió performativa grupalment (10%) i individual (10%). Grupalment, es realitzaran petits anàlisi de casos durant les sessions. Individualment, es portarà també a terme una prova escrita.
- L'avaluació de la dimensió productiva té dues parts (55%): Individual (30%) s'avaluarà a través de la realització d'un projecte final que inclourà reflexions. I grupal (25%) proposades per l'acció socioeducativa amb perspectiva de gènere. Aquest projecte es proposarà a finals del mes d'octubre i s'anirà realitzant fins al final de l'assignatura. Per tal de supervisar aquest treball caldrà concretar dues tutories obligatòries per cada grup de treball. La data d'entrega serà les dues primeres setmanes de gener.

Procediment de revisió de les qualificacions

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, la professora informarà l'alumnat (campus) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Recuperació

Els estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i tot i així els quedi algun aspecte no assolit (min. 3,5) se'ls donarà l'oportunitat de poder superar la matèria, realitzant un treball autònom addicional o refent alguna de les activitats lliurades o realitzades. S'haurà d'estudiar cada cas en funció de la situació de cada estudiant i en cas que sigui necessari, es fixarà un dia per fer recuperacions un cop acabades les classes (pendent de publicar el calendari i els horaris a la web de la Facultat de Filosofia i Lletres).

Activitats avaluatives excloses de la recuperació

Les activitats següents no poden ser recuperades:

El projecte final no serà recuperable perquè es farà un seguiment a través de seminari/tutoria, a on els i les alumnes seran acompanyades durant tot el procés d'elaboració d'aquest. Així doncs, l'avaluació serà formativa i sumativa al final, i s'entén que l'alumne ha d'anar incorporant les millores i els avenços a partir d'aquest acompanyament.

Informació addicional:

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
DIMENSÍO PERFORMATIVA Anàlisi de casos que derivin dels mitjans de comunicació, situacions de la vida quotidiana i d'aula, plans educatius i institucions, etc.)	15%	0	0	1, 2, 3
DIMENSÍO PRODUCTIVA Reflexions i propostes metodològiques	55%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 8

transformadores i emancipatòries.

DIMENSIÓ SISTÈMICA. Activitat sobre situar un relat autobiogràfic en els contextos històrics i les teories de l'educació amb perspectiva de gènere	10%	0	0	2, 6, 7
Exposicions posant en diàleg diversos pensadors i pensadores sobre les teories de l'educació amb els feminismes.	20%	0	0	1, 2

Bibliografia

Obligatòries:

Cabaleiro, Júlia (2005). *Educació, dones i història. Una aproximació didàctica*. Barcelona: Icària.

Ellsworth, Elizabeth (1999). ¿Por qué esto no parece empoderante? Dins de Marisa Belausteguigoita i Araceli Mingo (eds.), *Géneros Prófugos: Feminismo y educación* (pp. 55-89). Paidós: México.

Foucault, Michel. (1975). *Vigilar y castigar: nacimiento de la prisión*. Buenos aires: Siglo XXI.

Freire, Paulo. (1975). *Pedagogía del oprimido*. Buenos aires: Siglo XXI.

Gilligan, Carol (2013). *La ética del cuidado*. Barcelona: Fundació Víctor Grífols i Lucas.

hooks, bell (1994). *Teaching to transgress*. New York: Routledge.

hooks, bell; Flores, Valeria; Britzman, Deborah (2016). *Pedagogías transgresoras*. Córdoba: Bocavulvaria ediciones.

Rousseau, Jaques (1762). *Emili o De l'educació*. Edicions diverses.

Wollstonecraft, Mary. (1792). *Vindicación de los derechos de la mujer* (No. 225). Madrid: Akal.

Generals:

Acker, Sandra (1994). *Género y educación. Reflexiones sociológicas sobre mujeres, feminismo y enseñanza*. Madrid: Narcea.

Ahmad, Fauzia (2010). Modern traditions? British muslim women and academic achievement. *Gender and Education*, 13 (2), 137-152.

Azorin Abellán, Cecilia María (2014). Actitudes del profesorado hacia la coeducación, Claves para una educación inclusiva. *Ensayos: Revista de Educación de Albacete*, 29 (2): 159-174 [<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4911722>].

Bedia, Rosa Cobo. (Ed.). (2008). *Educación en la ciudadanía: perspectivas feministas*. Madrid: Los libros de la Catarata.

Belausteguigoita, Marisa i Mingo, Araceli (Eds.) (1999). *Géneros prófugos. Feminismo y educación*. México: UNAM-Paidós.

Blanco, Nieves (coord.). (2001). *Educación en femenino y en masculino*. Madrid: Akal.

CIDE/Instituto de la Mujer (2006). *Incorporación y trayectoria de niñas gitanas en la ESO*. Madrid: Fundación Secretariado Gitano, Ministerio de Trabajo y Asuntos sociales.

Cobo, Rosa (Ed.) (2007). *Interculturalidad, feminismo y educación*. Madrid: La Catarata i Junta de Andalucía, Plan de Igualdad.

García-Pérez, Rafael; Buzón Garcia, Olga; Piedra de la Cuadra, Joaquín i Quiñones Delgado, Carlos (2010). La ceguera de género en el profesorado. Ponencia presentada en el *Congreso Universitario Nacional de Investigación y Género*. Sevilla: Universidad de Sevilla [[http:// http://hdl.handle.net/11441/40179](http://hdl.handle.net/11441/40179)].

García-Pérez, Rafael; Rebollo Mª Ángeles; Vega, Luisa; Barragán-Sánchez, Raquel; Buzón, Olga & Piedra, Joaquín (2011). El patriarcado no es transparente: Competencias del profesorado para reconocer la desigualdad. *Cultura y Educación*, 23(3): 385-397.

Gilligan, Carol. (1993). *In a different voice*. United States of America: Harvard University Press.

Grañeras, Montserrat i Mañeru Méndez, Ana (Coords.). *Revisión bibliogràfica sobre mujeres y educación (1983-2007)*. Madrid: CIDE/Instituto de la Mujer.

Herraiz, Fernando (2008). Una reflexión sobre la masculinidad en la escuela. Una experiencia de aprendizaje de género y sexo. *Aula. De innovación educativa*, 177. Barcelona: Graó.

Luke, Carme (1999). *Feminismos y pedagogías en la vida cotidiana*. Madrid: Morata

Observatori per a la Igualtat (2017). *Perspectiva de gènere en les competències dels estudis de Ciències de l'Educació*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

Pié Balaguer, Asun (2009). *Educació social i teoria queer. De l'alteritat o les dissidències pedagògiques*. Barcelona: UOC.

Pié, Asun (2009b). De la teoria queer i les altres maneres de pensar l'educació. *Temps d'Educació*, 37, 253-270. Universitat de Barcelona.

Piedra, Joaquín (2014). *Género, masculinidades y diversidad. Educación física, deporte e identidades masculinas*. Barcelona: Octaedro.

Planella, Jordi, i Pié, Asun (2012). Pedagoqueer: resistencias y subversiones educativas. *Educación XXI*, 15.1, Facultat d'Educació, UNED, p. 265-283. Disponible a: <http://e-spacio.uned.es/fez/eserv.php?pid=bibliuned:EducacionXXI-2012-15-1-5130&dsID=Documento.pdf>

Rebollo, Ángeles (Coord.) (2006). *Género e interculturalidad: educar para la igualdad*. Madrid: Aula abierta/Muralla.

Rodríguez Martínez, Carmen (Comp.) (2007). *Género y currículo. Aportaciones del género al estudio y práctica del currículo*. Madrid: Akal.

Rodríguez, Encarna.(2001) *Neoliberalismo, educación y género: análisis crítico de la reforma educativa española*. No. 34. Las Ediciones de La Piqueta.

Selcuk, R. Sirin i Michelle (2008). *Fine Muslim American Youth. Understanding hyphenated identities through multiple methods*. NYU Press.

Sensoy, Özlem and Darius Christopher, (2011). *Muslim voices in school: narratives of identity and pluralism*. Sense Publishers. Leiden.

Sibai, Sirin. Adlbi. (2018). *La cárcel del feminismo: hacia un pensamiento islámico decolonial* (Vol. 13). España: Ediciones AKAL.

Skelton, Christine; Francis, Becky i Smulyan, Lisa (Eds.) (2006). *The SAGE handbook of Gender and Education*. London: Sage.

Subirats Martori, Marina/ Tomé González, Amparo/ Solsona Pairó, Núria (2019). Coeducar: posar la vida al centre de l'educació. *Dossier Graó*. ISSN: 2462-5914

Subirats, Marina (2017). *Coeducación, apuesta por la libertad*. Madrid: Octaedro.

Sundaram, Vanita (2014). *Preventing youth violence: Rethinking the role of gender and schools*. UK: Springer.

Talbut, Susan i Steinberg, Shirley (eds) (2005). *Pensando queer: sexualidad, cultura y educación*. Barcelona: Grao.

Tomé, Amparo i Rambla, Xavier (2001). *La coeducació de les identitats masculines a l'educació secundària*. Bellaterra: Institut de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma de Barcelona.

UNESCO (2015). *A Guide for Gender Equality in Teacher Education Policy and Practices*.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002316/231646e.pdf>

Walkerdine, Valerie (1998). *La cultura popular y la erotización de las niñas*. A: Curran-Morley-Walkerdine. *Estudios culturales y comunicación*. Barcelona: Paidós.

Yip, Andrew Kam-Tuck & Sanjakdar, Fida (Ed.) (2018). [Critical Pedagogy, Sexuality Education and Young People: Issues about Democracy and Active Citizenry \(Adolescent Cultures, School, and Society\)](#). New York: Peter Lang.

Enllaços web

- *Coeducació i formació del professorat*

Generalitat de Catalunya. *Pla d'igualtat del sistema educatiu*,
<http://ensenyament.gencat.cat/ca/arees-actuacio/centres-serveis-educatius/projectes-educatius/comunitat-educativa>

Subirats, Marina (2010). *La coeducación hoy: Los objetivos pendientes*. Gobierno Vasco. *Emakunde, Programa coeducativo para la igualdad, el respeto y la no-violencia*.
http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/proyecto_nahiko_formacion/es_def/adjuntos/2010.09.10

Instituto de la Mujer (2008). *Guía de Coeducación. Síntesis sobre la Educación para la Igualdad de Oportunidades entre Mujeres y Hombres*. Madrid: Ministerio de Igualdad.
<http://www.inmujer.gob.es/observatorios/observIgualdad/estudiosInformes/docs/009-guia.pdf>

- *Propostes per treballar la igualtat de gènere a l'aula*

CIRD, Ajuntament de Barcelona. *Recursos pedagògics online per a la igualtat*:
<http://ajuntament.barcelona.cat/recursospedagogics/ca>

Gender and Education (resources: pedagogies):
<http://www.genderandeducation.com/resources-2/pedagogies/>

Igualtat en ruta. Recursos coeducatius:
http://isonomia.uji.es/wp-content/uploads/2013/06/PDF-igualtat_en_ruta-recursos_coeducatius.pdf

Institut Català de les Dones. Recursos per a la sensibilització, coeducació i violència masclista (àmbits d'actuació): <http://dones.gencat.cat/ca/inici/>

Instituto Asturiano de la Mujer (2001). *Coeducación. Guía de recursos*. Asturias: Servicio de Publicaciones de la Consejería de la Presidencia.
http://www.educarenigualdad.org/media/pdf/uploaded/old/Mat_177_guia_de_los_recursos.pdf

IREX. *Creating Supportive Learning Environments for Girls and Boys: A Guide for Educators*.
<https://www.irex.org/resource/creating-supportive-learning-environments-girls-and-boys-guide-educators>

Roset, Montserrat; Pagès, Eugènia; Lojo, Mirta i Cortada, Esther (2008). *Guia de coeducació per als centres educatius: pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre*. Barcelona: Institut Català de les Dones, Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya
http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_eines10.pdf.

- *Projectes i altres recursos*

Coeducació. Cooperativa que treballa per la transformació educativa des d'una perspectiva de gènere

<http://www.coeducaccio.com/>

Judith Butler. Género y sexualidad para adolescentes. Diálogo con Miquel Missé y 300 estudiantes

<http://www.cccb.org/es/multimedia/videos/judith-butler-genero-y-sexualidad-para-adolescentes/228974>

OASIS ofrece espacios de encuentro y socialización para adolescentes con expresiones y identidades de género y sexualidades diversas. <http://oasislgtb.org/es/>

PUNT 6 *Cooperativa d'arquitectes, sociòlogues i urbanistes de procedències diverses, amb més de 10 anys d'experiència local, estatal i internacional*

https://punt6.files.wordpress.com/2014/07/patios_escolares_adriana_cicolettoblancagutierrez.pdf

Programari

Editor de textos i imatges.